

Tinglysning af transporter på pantebreve i fast ejendom kan ske uden erlæggelse af tinglysningsafgifter eller andre afgifter til det offentlige.

§ 14.

Kontrollen med de midler, som i medfør af § 6, stk. 1 undergives en fideikommisbesidders livsvarige brugs- eller rentenydelsesret, samt med de i § 6, stk. 3 omhandlede formuer henlægges til overformynderiet og udøves efter tilsvarende regler, som gælder om de i henhold til § 4 i lov nr. 563 af 4. oktober 1919 henlagte successorfonds.

§ 15.

Den i lov nr. 6 af 23. januar 1931 om lenskontrollen § 3 fastsatte årlige afgift forhøjes fra og med kalenderåret 1954 fra 15 øre til 30 øre af hver 1.000 kr. af de kontrollerede formuer. For så vidt angår for-

muer, der overgår til fri ejendom ved denne lovs ikrafttræden, opkræves den forhøjede afgift for kalenderåret 1954 dog kun med halvdelen.

Samme afgift bliver at erlægge af de ovenfor i § 6, stk. 1 og 3 nævnte midler.

§ 16.

Den en fideikommisbesidder som sådan påhvilende skattepligt i henhold til lovgivningen om indkomst- og formueskat vedbliver at bestå for den del af det tidligere fideikommis, der ikke er udleveret til fri rådighed.

Bestemmelserne i lov nr. 147 af 10. april 1922 om afgift af arv og gave §§ 4 og 6 om afgift ved succession i fideikommisses kommer til anvendelse, når de i stk. 1 omhandlede midler udleveres til fri rådighed.

§ 17.

Denne lov træder i kraft den 1. april 1954.

Bemærkninger til lovforslaget

Ved lov nr. 563 af 4. oktober 1919 om lens, stamhuses og fideikommisgodsers samt de herhen hørende fideikommiskapitalers overgang til fri ejendom åbnedes der adgang for besidderne af sådanne til at overtage besiddelsen til fri ejendom mod erlæggelse af en afgift til staten og mod at stille indtil en trediedel af den overtagne jord til rådighed for staten mod en i loven nærmere fastsat erstatning.

Afløsningen blev gennemført således, at den ved lovens ikrafttræden værende besidder overtog tre femtedele af besiddelsens værdi, medens to femtedele af værdien efter lovens § 4 skulle „sikres de to personer med halvdelen til hver, der i tilfælde af, at majoratet eller dets substitution var vedblevet at bestå som sådant, successivt ville have tiltrådt besiddelsen ved de 2 nærmest påfølgende besidder-skifter“.

Afgiften til staten var fastsat til 25 pct. af besiddelser, på hvilke der hvilede hjemfaldsret, og iøvrigt 20 pct.

Denne lov betød opfyldelsen af den allerede i grundloven af 1849 i § 98 indeholdte løftebestemmelse om en lovordning af de bestående lens, stamhuses og fideikommisgodsers overgang til fri ejendom, men forfulgte i første linie det formål — som anført i forarbejderne til lovforslaget (R. T. 1918—19 A spalte 4439 ff.) — hurtigst muligt at tilvejebringe jord til oprettelse af mindre brug.

Når lovens område ikke blev begrænset til selve godserne, men udtraktes også til de pengeskapitaler, der var substituerede for tidligere afhændet fideikommissarisk bundet jordegods, skyldtes det dels hensynet til at skaffe staten større midler til løsning af jordspørgsmålet, dels at man i relation til grundlovens løftebestemmelse fandt den foretagne afgrænsning af lovens område den mest naturlige; man ophævede derved majoratsbåndet på de ved grundlovens givelse eksisterende majoratsgodser.

De egentlige pengefideikommisses faldt udenfor lovens bestemmelser. Man var dog opmærksom på disse fideikommisses, og også under rigsdagsforhandlingerne blev spørgsmålet om pengefideikommissers overgang til fri ejendom berørt fra flere sider, se f. eks. R. T. 1918—19 F. spalte 7908.

Spørgsmålet om lovens grundlovsmæssighed blev indbragt for domstolene af en besidder og en successor. Det blev gjort gældende, at loven stred mod grundlovens § 80 på en række punkter, bl. a. fordi den hjemlede staten en ret til at fordré indbetaling af en del af besiddelsens værdi, fordi loven ikke ansås at yde fuld erstatning for den afståede jord, og fordi den ansås for at krænke successorernes rettigheder. Disse spørgsmål blev afgjort ved 2 højesteretsdomme af 11. december 1920, der på alle punkter opretholdt loven.

Samtlige besiddere af len, stamhuse og fideikommisgodser og de dertil hørende kapitaler benyttede